

A photograph of tall grasses with brown seed heads against a background of bright, out-of-focus light spots (bokeh) on a blue sky. The text is overlaid on the right side of the image.

När du vill ta
ställning till de
svåra frågorna

En vägledning

Den här skriften är ett stöd för dig som funderar och kanske vill ta ställning till de svåra frågor som annars andra måste ta, den dag du inte kan uttrycka din vilja.

Att själv skriva ner hur du vill ha det är en omtanke både om dig själv och dina anhöriga. Detta kan naturligtvis göras på ett vanligt papper, men vi har tagit fram dokumentet Livsarkivet där allt finns med och inget behöver missas. Detta dokument blir sedan en god vägledning för dina närmaste när du inte längre kan uttrycka din vilja och forma dina önskemål.

Dokumentet Livsarkivet hämtar du kostnadsfritt på alla auktoriserade begravningsbyråer. Du kan också skriva ut det från nätet eller fylla i det direkt på; Livsarkivet.se

I Livsarkivet ingår flera delar. Den första delen handlar om "Mina viktiga dokument", del två handlar om "Min inställning till donation", del tre handlar om "När jag i livet inte längre kan uttrycka min vilja", del fyra handlar om "Så här vill jag ha min begravning" och del fem "Slutligen – det här behöver ni också veta" med bl a levnadsberättelse och egna anteckningar.

Mina viktiga dokument

Arvsordning

I vår lagstiftning har vi en fastställd arvsordning. Om du skriver ett testamente kan du ändra på denna arvsordning. Makar ärver alltid varandra och deras gemensamma barn ärver först efter båda föräldrarnas död. I och med denna ordning behöver inte makar som har gemensamma barn skriva testamente för att sitta i "orubbat bo". Däremot om man vill att arvet efter föräldrarna skall var enskild egendom efter båda makarnas död måste detta regleras i testamente.

I samboförhållande gäller inte samma arvsregler som vid ingånget äktenskap. Särkullbarn är barn till endast den ene parten i ett förhållande. Ett särkullbarn har rätt att genast få ut sitt arv när föräldern har avlidit. Ett testamente kan begränsa denna rätt till enbart laglotten. Laglotten är hälften av arvet utan testamente.

-
- Barn ärver sina föräldrar
  - Makar ärver varandra före gemensamma barn
  - Sambor ärver inte varandra
  - Syskon ärver om det inte finns barn eller föräldrar
  - Kusiner ärver inte
-

Den första arvsklassen består av barn, barnbarn och så vidare, den andra arvsklassen består av föräldrar, syskon, barn till syskon och så vidare och den tredje arvsklassen består av far och morföräldrar och deras barn. Kusiner ärver dock inte. Ett arv fördelas enligt dessa arvsklasser. Med ett testamente kan man frångå den här arvsord-

ning och testamentera bort arvet helt. Enlig lag har dock bröstarvingen alltid rätt att begära att få ut sin laglott, dvs halva arvslotten.

I de fall inget testamente är skrivet och arvingar saknas tillfaller arvet allmänna arvsfonden. Allmänna arvsfonden inrättades 1928 och kammarkollegiet företräder arvsfondens intressen och ser till att boet avvecklas på ett riktigt sätt. Arvsfonden stödjer ideella organisationer och andra frivilliga sammanslutningar.

Testamente

Det är viktigt att testamentet är skriftligt och bevittnas av två personer. Dessa två personer skall vara närvarande samtidigt, de får inte vara jäviga och skall vara över 15 år. De ska veta att det är ett testamente de bevittnar men behöver inte veta vad som står i testamentet. Testamentsvittnena intygar att det är testators vilja som framgår av testamentet samt att det är upprättat vid fullt förstånd och utan tvång och att testator själv av fri vilja skrivit under det.

Ett testamente kan förklaras ogiltigt, skälen kan vara många, t ex att personen inte varit vid sina sinnens fulla bruk. Att anlita en sakkunnig kan förhindra många komplikationer både av personlig karaktär samt misstolkning av syftet med testamentet. *Testamentstagare* är någon som genom testamentet får något. En *universell testamentstagare* får hela eller en kvot av arvet. En *legetarie* får något bestämt t ex en tavla eller en bestämd summa pengar, ett legat. *Enskild egendom* kan vara ett förbehåll i ett testamente likaså att en fastighet skall ärvas av en viss person när den förste testamentstagaren har avlidit.

Testamentstagare kan vara både fysiska och juridiska personer, likaså stiftelser, företag, stat, kommuner och föreningar. Vid ändring eller tillägg av text är det alltid bäst att skriva ett nytt testamente och upphäva eller förstöra det gamla. Ett testamente registreras ej.

Samboavtal

Samboförhållande regleras av sambolagen. Som sambo räknas två personer som stadigvarande bor i ett parförhållande. Sambos egendom är inte helt och hållet gemensam. Den gemensamma bostaden och bohaget utgör samboegendom om denna har förvärvats

för gemensam användning. Det som inte är samboegendom är sambonas enskilda egendom och fördelas inte mellan sambona vid bodelning. Som sådan egendom räknas bil, fritidshus, båt mm.

Det som sambor förvärvar för enskild användning eller som förvärvas genom ett villkor om att egendomen skall vara enskild egendom är en sambos enskilda egendom. Som sambo ärver man inte automatiskt varandra, det krävs ett testamente. Vill man att var och en äger sin egendom är samboavtal att rekommendera. Ett samboavtal registreras ej.

Äktenskapsförord

Äktenskapsförord är ett avtal som skrivs när man vill göra om en del eller hela giftorättsgodset till enskild egendom eller tvärtom, enskild egendom till giftorättsgods. Man kan upprätta äktenskapsförord både före vigseln eller under äktenskapet. Vid giftermål får man giftorätt till sin makes egendom, förutsatt att den inte är enskild enligt testamente eller gåvobrev. Giftorättsgods benämns den gemensamma egendom som makar har. Äktenskapsförordet styr vilken egendom som ska vara gemensam och vilken som ska vara enskild. Det av båda makarna undertecknade äktenskapsförordet ska registreras hos Skatteverket, det behöver inte bevittnas. Ett äktenskapsförord påverkar både arv och bodelning och vad som finns att fördela via testamente.

Gåva

När man ger bort något räknas det som en gåva. Ger man en gåva till en bröstarvinge kan detta räknas som ett förskott på arv. Det finns olika anledningar till att ge en gåva, ekonomiska fördelar eller praktiska. Boendet kan kännas för stort, kanske barnen behöver en större bostad. Ett gåvobrev måste alltid upprättas när fast egendom ges bort. Detta för att mottagaren skall kunna få lagfart på fastigheten. Det kan även vara klokt att skriva ett gåvobrev även vid andra tillfällen, t ex om givaren vill att gåvan ska räknas in när arvet fördelas eller inte vill att det skall räknas in. När du ger bort en gåva kan det göras med speciella förbehåll, t ex att gåvan skall vara enskild egendom eller

att avkastningen på ett visst kapital skall användas för ett speciellt ändamål.

Att skriva ett testamente, äktenskapsförord, samboavtal, gåvobrev eller andra juridiska dokument är sakkunnig hjälp att rekommendera. Även ett till synes enkelt dokument kan lätt feltolkas vid otydlighet. Arvsregler kan påverka förutsättningar. För att komma i kontakt med specialister på detta område kan du vända dig till en auktoriserad begravningsbyrå.

Försäkringar

Det finns många sätt att skapa trygghet och visa omtanke. Ett sätt är att teckna en försäkring som garanterar att det finns pengar avsatta till hela, eller delar av kostnaden för din begravning. Försäkringen bör även täcka bouppteckning, eventuell gravsten och framtida vård av graven. När du väljer Memento Begravningsförsäkring öronmärks dina pengar för detta ändamål. Det innebär trygghet för dig samt visar på omtanke om dina nära.

Grupplivförsäkringar och livförsäkringar, sjukförsäkring, olycksfall och pensionsförsäkringar kan tecknas för att trygga ekonomin både för dig och i vissa fall, dina efterlevande om du får en förändrad livssituation eller vid dödsfall. Alla försäkringar faller inte ut med automatik vid dödsfall därför är det av största vikt att man själv skriver ner vilka man omfattas av. Om du själv inte har full kontroll på vilka försäkringar du omfattas av kan du via en auktoriserad begravningsbyrå få hjälp att göra en försäkringsinventering.

Donationer

Har du tagit ställning till organdonation?

När dödförklaras man?

För att en människas död rättsligt ska gälla måste hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt ha slutat att fungera. Det är läkarens plikt att med vetenskaplig beprövad erfarenhet fastställa att döden har inträtt. Andning och blodcirkulation ska ha upphört och stilleståndet varat så länge att det med säkerhet kan avgöras att hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt fallit bort. Upprätthålls andning och blodcirkulation på konstgjord väg ska dödens inträde i stället fastställas när en undersökning av hjärnan, med säkerhet, visar att hjärnans samtliga funktioner totalt och oåterkalleligt har fallit bort.

Oavsett om du bestämmer dig för att donera eller inte är det bra om du meddelar ditt beslut till *Donationsregistret*. Om du ändrar dig kan du alltid ändra dina uppgifter. Det kan vara oerhört påfrestande för anhöriga att ta ställning till denna fråga just när man har förlorat en anhörig. Är ditt ställningstagande känt underlättar det beslutet.

Enligt transplantationslagen har varje människa rätt att själv bestämma om han eller hon ska bli donator efter sin död. Den avlidnes vilja gäller alltid oavsett vilken den är. I de fall den avlidne inte har uttryckt sin vilja och att det inte går att fastslå, att en donation inte skulle strida mot den avlidnes vilja utgår lagen ifrån att han eller hon var positiv till donation.

Man kallar detta för "förmodat samtycke". Anhöriga har rätt att säga nej i dessa fall och förhindra en donation. Anhöriga måste alltid informeras om en tilltänkt donation samt om

rätten att säga nej. Känner inte de anhöriga till den avlidnes vilja ber man dem att försöka tolka den.

Råder oenighet bland de anhöriga eller om de inte kan nås, får donationen inte genomföras. Sitt ställningstagande till donationsfrågan kan man göra känd på flera sätt, genom att informera de anhöriga, fylla i donationskort eller anmäla sig till donationsregistret. Man kan även ta ställning till hur omfattande organdonationen får vara.

-
1. Enbart transplantation
  2. Transplantation och annat medicinskt ändamål
  3. Men inte dessa organ – undantag av vissa organ/vävnader
  4. Jag donerar inte mina organ och vävnader.
  5. Jag vill inte längre vara med i donationsregistret. Stryk därför alla uppgifter om mig
-

De organ som främst är aktuella för transplantation är hjärta, lungor, lever, bukspottkörtel och njure. Hornhinna, hud, hjärtklaffar, muskel och nervvävnad är exempel på vävnader. *Lagen om transplantation* styr reglerna för hur organ och vävnader som tas från en död person för transplantation eller annat medicinskt ändamål skall hanteras. www.livsviktigt.se

Obduktion

En obduktion innebär att en läkare genom ett operativt ingrepp undersöker dödsorsaken. Detta sker i de fall oklarhet finns gällande denna. Man kan som anhörig neka en obduktion men det finns vissa omständig-

heter som dock kräver att den utförs. I dessa fall kan obduktion göras även om anhöriga har motsatt sig. Obduktion regleras i *obduktionslagen* som säger att, klinisk obduktion kan göras om det finns medicinska skäl att klarlägga och vinna viktig kunskap om dödsorsaken, sjukdomen, diagnosen eller behandlingen.

Balsamering

Är ett ingrepp som fördröjer kroppens nedbrytningsprocess. Balsameringen regleras i *obduktionslagen* och får ske om

det är av sanitära skäl nödvändigt. Den som ordnar med begravningen kan också begära balsamering.

Vård i livets slutskede

Ett Livsslutsdirektiv är ett dokument där man kan uttrycka sin vilja att avstå från livsuppehållande vård. I ett Livsslutsdirektiv har man nogtänkt igenom sin vilja och dokumenterat den för att klargöra för de anhöriga och sjukhuspersonal att behandlingen endast inriktas på att lindra lidandet, även om döden därigenom påskyndas. www.rtv.d.nu

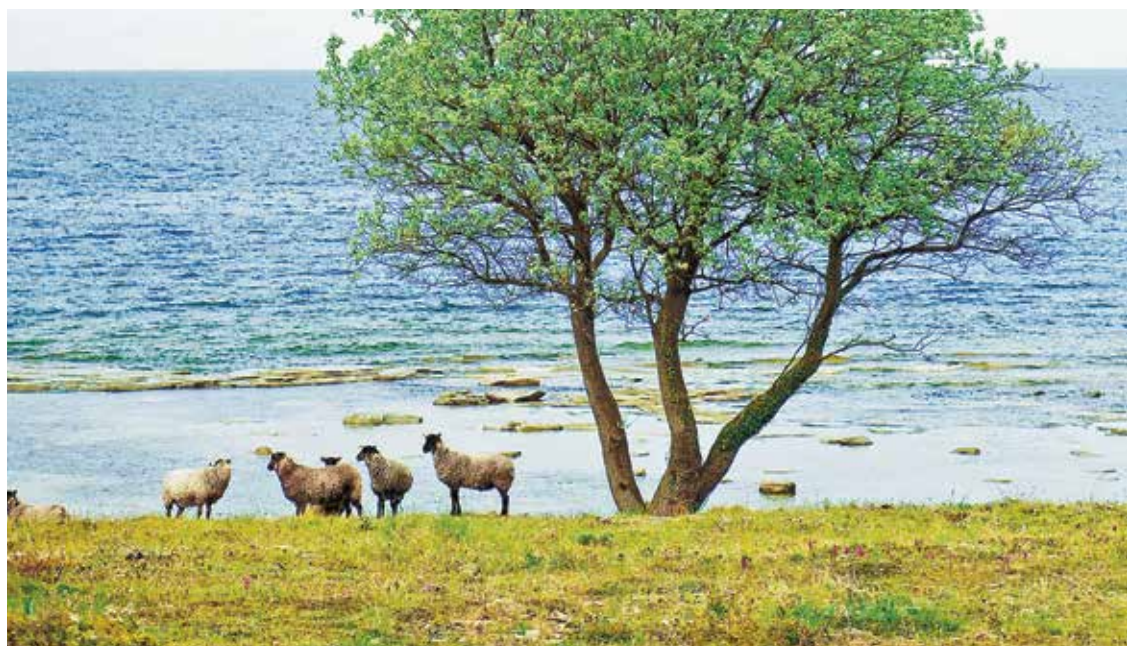
När jag i livet inte längre kan uttrycka min vilja

När jag i livet inte längre kan uttrycka min vilja, pga av olycksfall/sjukdom, kan dokumentation underlätta för din omgivning att göra resten av livet så bra som möjligt för dig. I Livsarkivet kan du lämna värdefulla upplysningar om ditt liv för både anhöriga och vårdpersonal – vad du tycker om för mat, fritidsintressen och mycket annat. Händelser som har påverkat ditt liv kan noteras här, det kan vara viktigt för omgivningen att få vetskap om dessa för att öka förståelsen.

När du hämtar Livsarkivet på begravningsbyrån får du med ett plånbokskort. Det skall fyllas i och förvaras där anhöriga lätt hittar det, t ex i plånboken. Allt för att det ska vara lätt att hitta Livsarkivet om du drabbas av sjukdom.

Konton i sociala medier

De flesta av oss har idag konton på någon av Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn m fl. Notera dina användarnamn så kan innehållet sparas och kontot stängas den dag du inte längre kan delta i den digitala världen.

Så här vill jag ha min begravning

I alla kulturer spelar begravningen en viktig roll. Begravningen kan vara ett sätt att bearbeta dödsfallet och för de efterlevande att inse vad som hänt. Begravningen är en viktig del i sorgearbetet, en högtid då man kan få ta avsked och visa sin respekt, kärlek och sorg. Begravningen hjälper oss att sörja och det är viktigt att det blir ett ljusst och varmt minne. När du talar om hur du vill ha det i "så här vill jag ha min begravning" i Livsarkivet kommer det att underlätta för den som skall ordna med begravningen. Vi talar ibland om döden med varandra, men att komma ihåg vad som verkligen sades är svårt, allrahelst i den situation som de anhöriga befinner sig i efter dödsfallet. Det är bra om du även diskuterar igenom hur du vill ha det med dina närmaste. Det är extra viktigt om synpunkterna skiljer sig. I dessa fall kan önskemålen bli svåra att följa om ingen diskussion har förekommit. Om du inte har några önskemål kan du ge frihet till de efterlevande att fatta beslut.

Begravningsavgift

Sedan relationerna ändrades mellan Svenska kyrkan och staten betalar alla som är folkbokförda i Sverige en begravningsavgift, oavsett tro och medlemskap i trossamfund. Begravningsavgiften administreras av Skatteverket. För denna avgift har alla rätt till följande tjänster, oavsett var i landet begravningen äger rum, om gravplats kan beredas där.

I Begravningsavgiften ingår:

- Gravplats under 25 år
- Gravsättning och kremering
- Vissa transporter av kista
- Lokal för förvaring och visning av stoff
- Lokal för begravningscermoni utan religiösa symboler

Dödsboet bekostar bl a:

- Kista och eventuell urna
  - Dekoration och blommor
  - Transport från bårhus till bisättningslokal
  - Annonser
  - Minnesstund
  - Övriga tjänster och varor
  - Gravsten
  - Skötsel av gravplatsen om så önskas
-

Begravningsceremonin

Begravningsceremonin kan följa ett tros-samfundets ceremoni eller enligt dina egna riktlinjer. I vårt samhälle finns många olika trosinriktningar. Här visar vi två exempel, av Svenska kyrkans ordning samt borgerlig begravning. De flesta begravningar är i Svenska kyrkans ordning. Vid en borgerlig begravning utformar man ceremonin helt efter sina egna önskemål.

Ibland står texten "begravningen/begravningsgudstjänsten sker i stillhet", i många fall är den formuleringen avsedd att informera att man har för avsikt att personligen bjuda in de man önskar ska komma till begravningen. Oavsett motivet, bör man tänka igenom sitt beslut som kan stänga ute vänner och bekanta, som skulle vilja komma till begravningen för att ta ett sista avsked.

Ceremonin kan delas upp i två delar, begravningsceremoni samt gravsättningsceremoni. Begravningsceremonin kan t ex vara i kapellet på den ort där man bor och gravsättningsceremonin på födelseorten. Likaså behöver man inte ha ceremonin där man är folkbokförd, utan man kan även välja en kyrka eller annan lokal i en annan församling, kanske trädgården på landet eller bryggan vid havet. När ceremonin genomförs på annan plats än brukligt måste man ta hänsyn till att praktiska skäl kan förhindra ett önskemål.

Begravningsgudstjänst i Svenska kyrkans ordning

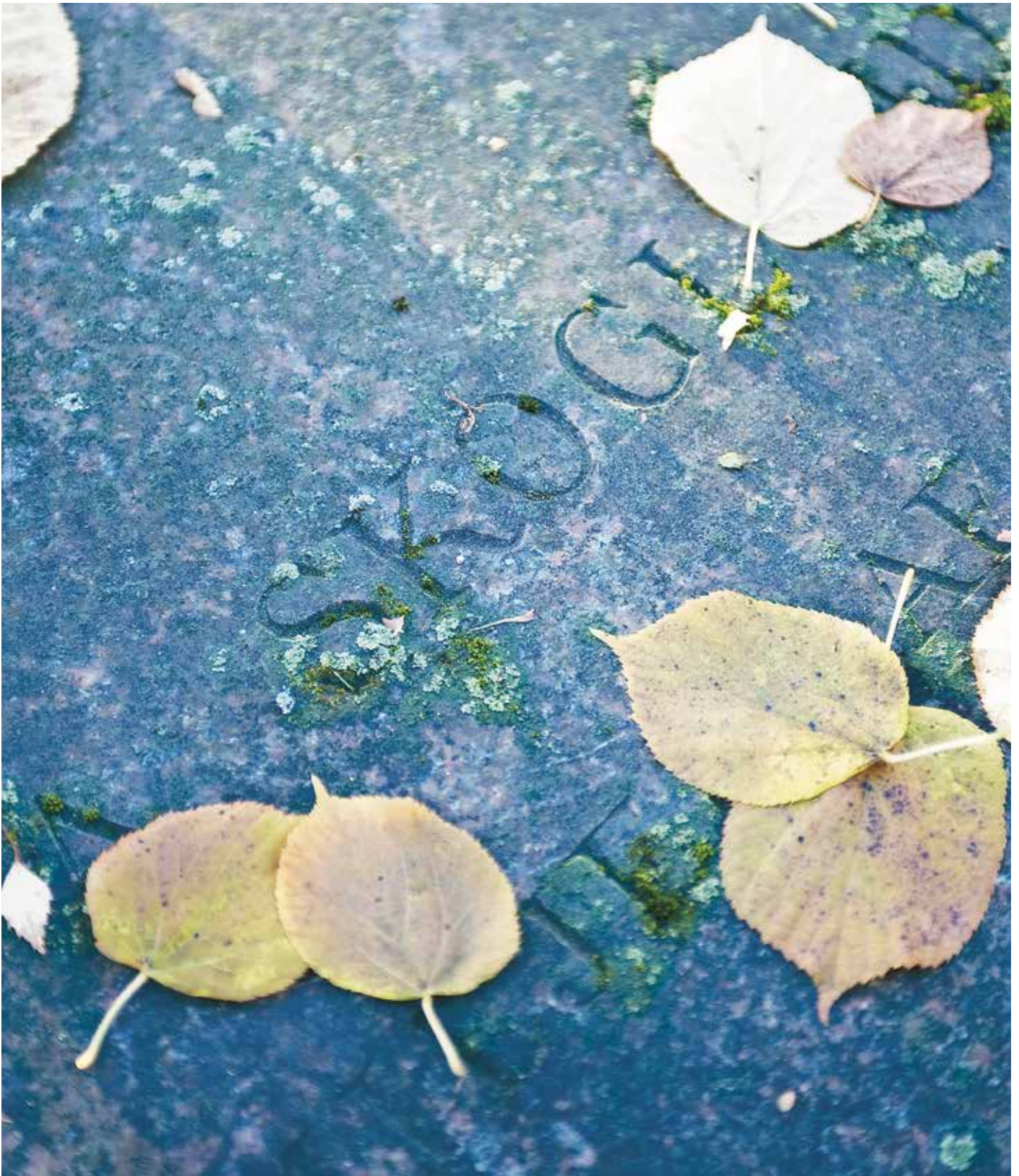
Gudstjänsten är alltid offentlig därför har du ingen rätt att utestänga någon. Begravningsgudstjänsten bör så långt som möjligt äga rum i kyrkorummet. Begravningsgudstjänsten i Svenska kyrkan fungerar som en ritual för avsked. Vi tackar för vad den döde gett oss, ber om förlåtelse, och om försoning.

Prästen lyser frid över den avlidne och överlåter henne i Guds gemenskap och evig frid. En begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning äger i regel rum i en kyrka, ett kapell eller ett krematoriekapell. Tillsammans med prästen väljer de anhöriga psalmer som ska ingå i begravningsgudstjänsten och går igenom ceremonin. Man kan även diskutera annan musik och sång med prästen eller med kyrkomusikern. Om man inte tillhör Svenska kyrkan har man inte samma rättigheter som en medlem. Detta innebär att begravningsgudstjänsten enbart står till förfogande för de som tillhör Svenska kyrkan. I vissa fall kan man ta del av dessa tjänster mot en avgift. En begravningsgudstjänst som sker i andra trossamfund följer respektive samfundets ordning.

Borgerlig begravning

En borgerlig begravningsakt är en ceremoni som kan utformas helt fritt efter dina eller de anhörigas önskemål. Tvärt emot vad många tror, kan den borgerliga ceremonin innehålla religiösa inslag. I många fall förekommer diktläsning och musik som centrala delar. Det finns inget regelverk förutom lagtexten, "må intet förekomma som strider mot för rättningens helgd och allvarliga innebörd". Officiant får vem som helst vara. Det kan vara en släkting eller en god vän. Begravningsbyrån kan också ge förslag på borgerliga begravningsförrättare (officianter). Många av våra begravningsbyråer har egna officianter som genomgått Sveriges Begravningsbyråers Förbunds utbildning för borgerliga begravningsförrättare. På vissa orter har kommunen utsett officianter som kan åta sig uppdraget. En del kommer att ta betalt för tjänsten, andra gör det utan kostnad. En officiant kan leda ceremonin, läsa dikter och minnestal. Officianten kan också inspirera de anhöriga att sätta ihop programmet.

Kanske någon vän vill läsa en dikt eller hålla ett tal eller om musiken varit viktig för familjen kan musiker engageras för solo-stycken. En borgerlig begravning kan förrättas i begravningskapell, utomhus, eller i annan lokal. Det finns ingen lagstiftning som kräver en begravningsakt eller ceremoni.

Jordbegravning eller kremation

Med jordbegravning menas att kistan med den avlidne sänks ner i en grav. Kremation eller eldbegängelse som det också kallas innebär att den avlidne bränns och askan kan vid ett senare tillfälle gravsättas. Detta är ett avgörande val som är mycket viktigt att veta. Valet mellan dessa två önskemål kan ligga rent känslomässigt, traditionsbundet men kan även vara strikt styrt av trostillhörighet. Ibland gör sig praktiska skäl tillkänna t ex om graven man vill gravsätta i, endast har plats för urnor.

Vid valet av gravplats är det viktigt att du noga har övervägt alternativen och även talar igenom det med de närmaste. Efter gravsättning är möjligheten för anhöriga nästan obefintlig att flytta stoftet till en annan plats. Det skall vara synnerliga skäl enligt svensk lagstiftning för ett sådant tillstånd.

Val av begravningsplats

För många människor är gravplatsen en viktig del i sorgprocessen. Det är en plats man kan gå till för att minnas. Det kan betyda mycket både för de närmaste men också för kommande generationer. Det vanligaste är att man gravsätts på sin hemförsamlings begravningsplats. I mån av gravplatser kan du även välja andra begravningsplatser som ligger utanför hemförsamlingen. Finns det redan en gravplats kan även den användas, beroende på storlek av grav och vem som är gravsättsinnehavare.

I en *familjegrav* kan föregående generationer av familjen vara gravsatta. *Minneslunden* är ett helt anonymt gravsättningsskick, en gemensam plats där aska antingen sprids ut eller grävs ned. Även andra typer av gravplatser med olika benämningar finns. Ett alternativ till en begravningsplats är möjligheten att strö ut askan i naturen, detta efter ansökan om tillstånd hos länsstyrelsen.

Valet av gravplats kan bero på om du önskar en jordbegravning eller en kremation. Skötsel av gravplats kan ordnas genom kyrkogårdsförvaltningen, vissa typer av gravplatser är skötsel fria.

I begravningsverksamhetens tjänster ingår upplåtelse/förlängning av gravrätt till gravplats samt gravsättning av kista eller urna/aska.

Upplåtelse/förlängning av gravrätt kan således endast bli aktuellt för kistgravplats, urngravplats, nisch i kolumbarium eller urnmur samt askgravplats.

Det är viktigt att kontrollera vilka regler som gäller på den plats där du vill välja gravplats. Lokala avvikelser finns både kostnads- och regelmässigt.

Gravsättning av kista

- Kistgrav för en eller flera kistor
-

Gravsättning efter kremation

- Urngrav, för en eller flera urnor.
(Det kan även finnas plats för urnor i en grav för kistor)
- Askgravplats/lund, en gravplats för aska
- Minneslund, askan kan både grävas ner eller strös ut beroende på reglementet på kyrkogården, ett anonymt tillvägagångssätt, anhöriga får ej närvara. Platsen markeras ej utan gemensam plats finns för att lägga blommor eller tända ljus
- Urnkammare och speciella gravrum för urnor under samt ovan mark
- Kolumbarium, urnmur inomhus och utomhus, slutna nischer för förvaring av urnor
- Strö aska över vatten eller naturmark, efter tillstånd av Länsstyrelsen

---

Önskemålet om gravplats är så viktigt att lagen tar hänsyn till det.

Gravsten/Gravskötsel

Gravvården är ett minnesmärke för besökare nu och i framtiden. Vi har rest minnesstenar över våra döda ända sedan vikingatiden. För många är gravplatsen med gravstenen en länk till vårt förflutna och en plats som hjälper oss att minnas.

Det finns olika form, storlek samt material. Du kan själv välja hur din gravsten ska se ut. En ny gravsten skall godkännas av kyrkogårdsförvaltningen och det kan finnas lokala föreskrifter om t ex storlek och utformning.

På en befintlig gravsten kan en inskription behövas. Kanske namn, årtal eller yrke skall graveras in.

Gravskötsel kan ordnas av kyrkogårdsförvaltningen, oftast mot en kostnad. Det är olika regler på olika begravningsplatser. Avtalstiderna kan variera mellan de olika kyrkogårdsförvaltningarna. Gravskötselverksamheten regleras inte av begravningslagen utan utgör ett frivilligt åtagande. Gravskötsel är en serviceverksamhet som ekonomiskt ska bära sina kostnader och täcks inte av begravningsavgiften.

I skötsel av gravplatsen kan plantering av blommor på graven, vattning och gräsklippning ingå.

Minnesstund

Minnesstunden är en viktig del av begravningen. För många är minnesstunden en del av begravningen när man tillsammans med andra kan få minnas. Inbjudan kan göras via dödsannonser, muntligt eller skriftligt. I inbjudan kan man be gästerna att anmäla sig före ett visst datum. En minnesstund kan hållas på en restaurang, församlingshem, hemma eller en annan lämplig lokal. Det man bjuder på kan variera med allt från kaffe och kaffebröd till en hel middag, kanske en soppa? Till och med knytkalas kan vara en möjlighet. Har du speciella önskemål om någon dikt, musik eller något annat, kan minnesstunden vara ett tillfälle att få det framfört. Många överlåter mycket av det praktiska som dukning och placering till de efterlevande, men har du önskemål skall du naturligtvis skriva ner dem.

Tillkännagivandet, dödsannonsen

Dödsannonsen är ett av de vanligaste sätten att meddela ett dödsfall. Idag kan även annonsering ske via internet. Familjesidan.se är en hemsida som de flesta begravningsbyråerna använder för att omgående nå ut med annonsen i hela landet, ja även världen. Eftersom många anhöriga och vänner bor på andra orter är det ett enkelt sätt att låta dem få vetskap om ett dödsfall. En dödsannons kan utformas på många olika sätt. Du kan välja symbol, dikt, någon versrad eller bara ett ord. Val av vilken/vilka tidningar som annonsen skall publiceras i kan också göras. Personliga brev, sorgkort eller telefonsamtal är andra sätt att nå till anhöriga och vänner som dina efterlevande kan använda.

Har du önskemål att gåvor skall ges till någon fond bör du ange detta.

Val av kista och eventuell urna

När man väljer kista finns det inget rätt eller fel. Det är mycket individuellt vad som passar. Ibland väljer man en favoritfärg, röd, blå eller kanske grön. Kistor går att få lackerad i vilken färg du vill. Ibland vill man återspegla sin person med form och utsmyckning. Det finns kistor från enkla omålade spånkistor, kistor som tar hänsyn till natur och miljö till mycket exklusivt designade kistor.

Klädsel i kistan

I kistan bär man antingen en svepnings skjorta eller egna kläder. Svepnings skjortan kan ses som en symbol för den kristna dopdräkten.

Egna kläder kan vara allt från fritidskläder till festkläder. Man får ha smycken på sig och sminkning kan ordnas. Det går även att lägga ner andra saker som brev, fotografier eller någon annan liten minnessak (dock inte batterier, glas eller metall som inte kan brännas). Tala med begravningsbyrån vad som kan vara tillåtet.

Blommor

Kistdekorationen består ofta av ett blomsterarrangemang. Du kan tala om vilka blommor eller vilken färg som du tycker om. Det är inget som hindrar att något som anknyter till din personlighet läggs på kistan. Det kan vara snäckor, stenar ett fiskespä, en gitarr eller något annat lämpligt.

Tala med begravningsbyrån om det är några restriktioner på den ort där du vill ha begravningen.

Bårtäcke/kisttäcke är ett alternativ till kistdekoration som tillhandahålls av vissa församlingar och begravningsbyråer.

Sammanfattning

Begravningsbyrå

Du kan själv välja vilken begravningsbyrå du vill ska ombesörja begravningen och boudredningen. Kanske tidigare erfarenheter av olika slag gör att du fått förtroende för någon särskild. Annars kan även det valet lämnas till de efterlevande.

Pengar till begravningen

Normalt skall begravningskostnaderna tas från dödsboets tillgångar. Du kanske har sparat pengar på ett speciellt konto eller avsatt medel via en försäkring. I vissa försäkringar kan du avsätta en del eller hela beloppet till begravningskostnader. Det underlättar för anhöriga om de vet vilken eller vilka banker du är kund hos och om det finns bankfack eller servicefack

Livsarkivet

När du fyller i Livsarkivet är det många frågor att ta ställning till. Känner du dig osäker kontakta gärna en auktoriserad begravningsbyrå för hjälp. Berätta för dina anhöriga att du fyllt i Livsarkivet, så de vet om din vilja och var du har det förvarat.

Om du har fyllt i Livsarkivet i pappersform kan du låta det registreras hos en auktoriserad begravningsbyrå. Att registrera Livsarkivet hos begravningsbyrån inne-

bär att byrån kan förvara det både fysiskt i bankfack/kassavalv/kassaskåp eller digitalt. Dina personuppgifter finns lagrade och vid dödsfallet kontrollerar begravningsbyrån om något Livsarkiv eller andra handlingar är registrerat. Ett plånbokskort medföljer Livsarkivet där du kan fylla i dina personuppgifter samt var ditt Livsarkiv finns förvarat. Att förvara Livsarkivet i bankfack kan vara vanskligt eftersom det ofta går en längre tid mellan dödsfall och bankfacksinventering.

För dig som vill veta mer

På Sveriges Begravningsbyråers Förbunds (SBF) hemsida www.begravningar.se finns ytterligare information. Skrifterna som nämns nedan finns att laddas ner eller att läsa direkt på nätet. Du kan även ringa till SBF:s konsumenttelefon 020-210 210 och ställa frågor runt begravingar. Samtalet kostar endast en markering.

På många sjukhus får de som just mist en anhörig skriften "Hur gör jag nu?" som ett stöd fram till besöket på begravningsbyrån.

Några boktips

Sveriges Begravningsbyråers Förbund och de auktoriserade medlemsbyråerna har bland annat givit ut följande skrifter som finns att hämtas på den lokala byrån, läsas över nätet eller laddas ner och skrivs ut från hemsidan www.begravningar.se

Begravningen – ett minne för livet är en del av byråns kundmaterial och vänder sig till anhöriga som fått ansvaret att ordna en begraving.

Foldern *Ett stöd för minnet* är en checklista över en mängd praktiska saker som behöver ordnas med vid ett dödsfall.

Dödsfall i ett mångkulturellt samhälle En skrift med information och kunskap om praktiska frågor kring dödsfall och begraving.

Barnboken *Min farfar och lammen* innehåller en berättelse om när Harald som nioåring miste sin farfar, samt goda råd till föräldrar i samband med en begraving.

Vem ärver informerar om bouppteckning, boutredning, arvsskifte och annat som berör den juridiska delen efter ett dödsfall.

Livsarkivet inför livets slut vänder sig till den som inte vill lämna anhöriga i osäkerhet den dag man själv är borta.

Mångkulturella begravningskick beskriver hur dödsfall och begraving kan vara i olika kulturer.

Borgerlig begraving – ett alternativ för den som inte tillhör något samfund.

Att förlora ett barn vänder sig till anhöriga som mist ett barn.

Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF) omfattar drygt 400 auktoriserade begravningsbyråer över hela landet. Auktorisationen ställer höga krav på bland annat kompetens och etik. På SBF-byrån får du alltid en specificerad prisuppgift och en skriftlig bekräftelse på vad du och byrån kommit överens om.

Det krävs att byråerna, förutom själva begravingen, ska kunna hjälpa till i egen regi eller genom samarbetspartners, med boutredningen, försäkringar och alla andra frågor som uppstår vid ett dödsfall. Alla medarbetare har tystnadsplikt och uppfyller förbundets krav på utbildning.

Referenser

Begravningslagen

Begravningsförordning

Obduktionslagen

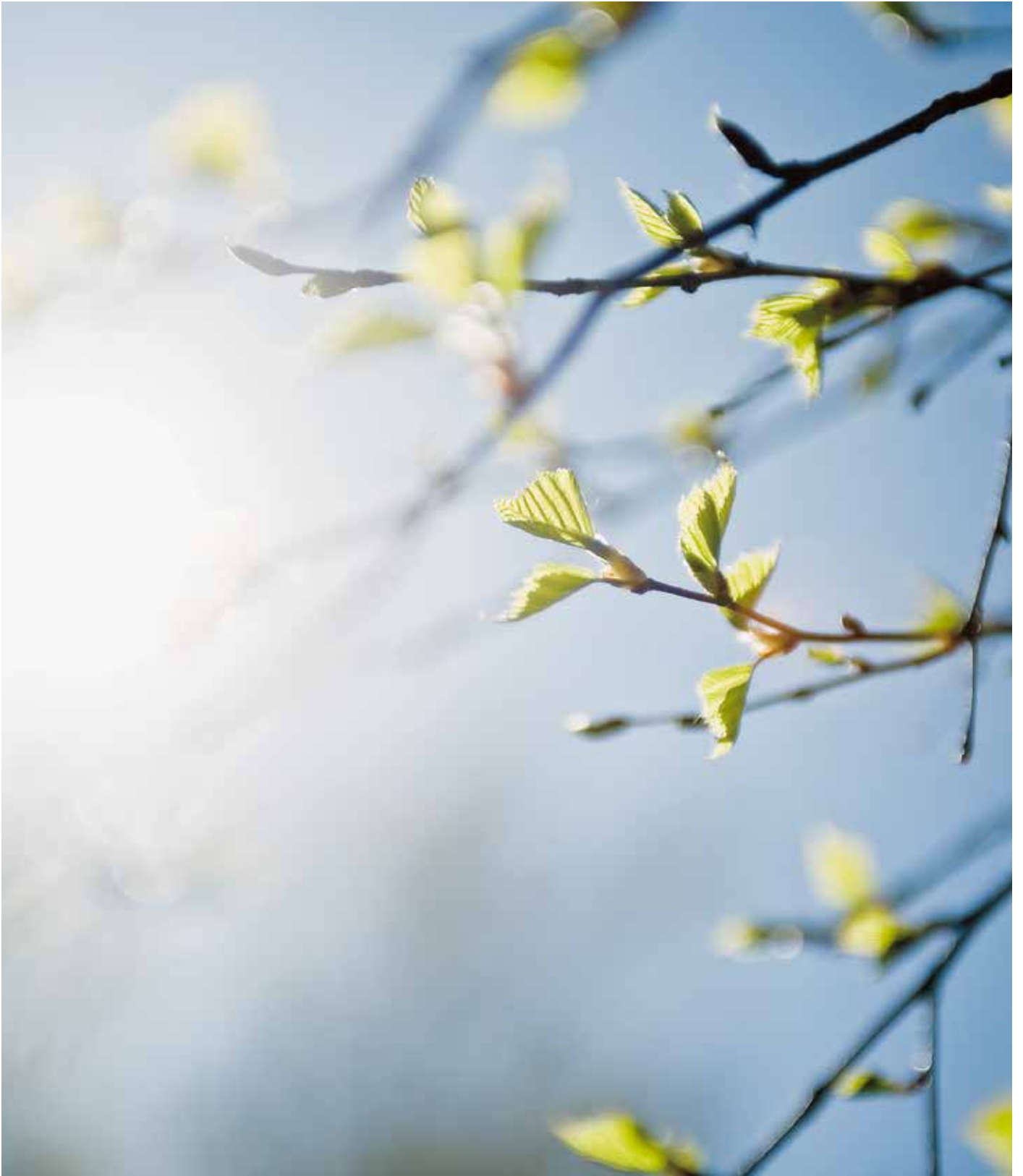
Lag om kriterier för bestämmande av människans död

Hälso- och sjukvårdslag

Socialstyrelsens författningssamling

Donationsrådet

Församlingsförbundet

Garantin för
rätt hjälp

Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF) omfattar 400 auktoriserade begravningsbyråer vars personal genomgått en omfattande auktorisationsutbildning. En auktoriserad byrå är ansvarsförsäkrad och kontrollerad av SBF:s reklamationsnämnd.